

Jämtlands suffragett Bertha Moller

Det här är en berättelse om **Brita Kristina Berglin** från Storåsen i Hällesjö som blev en ledande röst i kampen för den kvinnliga rösträtten i Amerika. Hon var suffragett i Amerika. Brita föddes 1888 av föräldrarna Magnus Persson Berglin och Brita Greta Ersdotter. Magnus var född 1849 i Ansjö och Brita Greta 1849 i Storåsen. Fadern var arrendator i Storåsen. Brita hade många syskon: Erik Petter född 1874, Petrus född 1877, Nils Bernhard född 1879, Magnus Aron Julius född 1881, Jöns Olof född 1883, Ingrid Märtha Ottilia född 1885 och Alma Leortina född 1892. Hela familjen, utom yngsta barnet som avlidit, utvandrade i juni 1893 till Amerika. Brita var då 5 år gammal.

Familjen finns i Rock Creek, Pine county, Minnesota i folkräkningen i Minnesota 1905. Britas namn tolkas där som Bertha. Bertha gick i Duluth Normal school och började efter skolan arbeta som lärare.

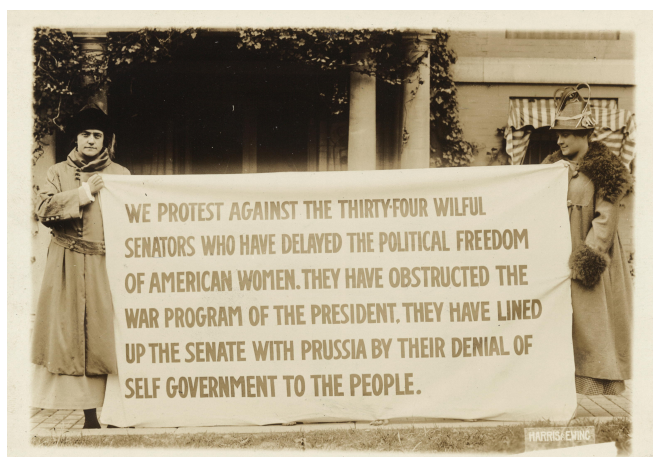
Bertha C Moller i Minneapolis, fotot taget mellan 1910 och 1920. Foto: Harris & Ewing. Källa: National Woman's Party Records, Group 1, I:155.

Bertha gifte sig 1910 med Charles Moller, försäljare född 1882 i Sverige och hon var känd i USA under namnet Bertha Berglin Moller. 1920 bodde de i Minneapolis, Minnesota. 1923 flyttade hon och hennes man till Chicago.

Bertha Berglin Moller skiljde sig före 1930 (i census 1930 i Chicago står hon som divorced)

Hon gifte om sig med Peter Delin 7 augusti 1930 i Chicago. 1940 bodde de i Washington DC. Peter var född på Frösön 19 juli 1884 och dog i Washington DC 6 mars 1940. Hans far Per Viktor Delin dog i Östersund 1898 och hans mor Maria Schyessler dog i Östersund 1936.

Bertha var politiskt aktiv demokrat och hon arbetade som advokat både i Chicago och senare i Washington DC och hon var medlem i National Woman's Party (NWP), som bildades 1916. Hon var dess sekreterare i Minnesota 1918-19. Bertha blev arresterad elva gånger och fängslad två gånger. Över 200 NWP supportrar, the Silent Sentinels, blev arresterade 1917 och fängslade, tvångsmatade när de hungerstrejkade för att de inte fick status som politiska fångar. 1919 vid uppseendeväckande demonstrationer blev många arresterade och satta i fängelse.

Bertha Moller till vänster och Berthe Arnold håller partiets bannér vid senatens kontorsbyggnad ca 1917. På bannéret står det "We protest against the thirtyfour wilful senators who have delayed the political freedom of American women. They have obstructed the war program of the president. They have lined up the Senate with Prussia by their denial of self government to the people." Foto: Harris & Ewing. Källa: National Woman's Party Records, Group II, Container II:276. Library of Congress.

Berthe Arnold från Colorado Springs, Colorado, kindergarten-lärare, arresterades i januari 1919, vid "watchfire" demonstration. Berthe straffades med 5 dagar in distriktsfängelset. **Mrs. Bertha Moller** från Minneapolis, Minnesota, drev kampanj för statlig rösträtt innan hon gick med i NWP. Hon var intresserad av strejkfrågan. Hade svenskt ursprung, hade en förfader som tjänade Gustav Adolph, hon hade två "uncles" som var medlemmar av den svenska riksdagen. Hon fick två fängelsestraff, ett på 24 timmar för att ha applåderat suffragetterna i domstolen och ett annat på fem dagar för deltagande i en "watchfire" demonstration i januari 1919. Källa: Doris Stevens: Jailed for freedom.

Vilka var hennes "uncles" Magnus Ericson och Anderes Feanden? Den ene var riksdagsman för högern och den andre var landstingsman.

Anders Olof Frändén, född den 19 december 1866 i Hällesjö socken, död den 6 juli 1946, var en svensk hemmansägare och högerpolitiker. Frändén var riksdagsledamot i första kammaren från 1918, invald i Jämtlands läns valkrets (senare Västernorrlands läns och Jämtlands läns valkrets).

Magnus Eriksson, landstingsman, Magnus var född 1862 i Ansjö. Far Eric Pehrsson och mor Ingrid Märta Pehrsson. Magnus far Eric var bror till Petrus Persson som var farfar till Bertha, dvs han var Berthas gammelonkel eftersom det är hennes farfars bror.

Deputation med Annie Fraher, Bertha Moller, Berthe Arnold och Anita Pollitzer som i september 1918 lämnar huvudkvarteret för att ta en petition till senator Jones i New Mexico. De står utanför National Woman's Partys huvudkvarter.

Foto: Harris & Ewing. Källa: National Woman's Party Records, Group I, Container I:159. Library of Congress.

Kvinnor på hästryggen i en suffragettparad i Washington DC den 9 maj 1914.

Foto: Harris & Ewing, Washington DC.

År 1920 blev det allmän rösträtt för kvinnor i USA, då antogs 19:e tillägget till USA:s konstitution: "Medborgarrätten i USA skall inte, i någon delstat, baseras på kön." Några delstater hade tidigare infört kvinnlig rösträtt lokalt.

Artikel om Bertha i Svenska kuriren i Chicago 13 jan 1927.

Bankett för en svensk kvinnlig advokat

Till ära för advokaten Bertha C. Moller, som nyligen mottaget en utnämning som åklagare för "Chicago Sanitary District, så kommer "American Daughters of Sweden" att ge en bankett på Svenska klubben den 4 februari 1927.

Miss Moller är den enda praktiserande kvinnliga advokaten i Chicago och dessutom är hon den enda aktivt praktiserande kvinnliga brottsmålsadvokaten i Chicago.

Bertha Moller är född i Jämtland och hon kom med sina föräldrar hit när hon var fem år. Hon tog examen vid Northwestern och Minnesota universitetet i juridik, hon öppnade ett advokatkontor i Chicago, där hon var och ännu är den enda praktiserande kvinnliga advokaten med svenskt ursprung. I sitt valda yrkesområde innehar hon en ganska avundsvärd position och i brottmålsdomstolsbyggnaden kallas hon för "The Lady Darrow". Att den smickrande jämförelsen är väl förtjänad visade hon i en rättegång där hon försvarade en neger som var anklagad att ha orsakat döden för en son till miljonären fabrikanten Mickelberry. Hennes vältaliga anförande till juryn i detta fall var ett av de mest briljanta som någonsin hörts i brottmålsdomstolen.

Miss Moller är den första svenska kvinnan som fått en mer viktig officiell position i Chicago. Miss Moller är en ovanligt aktiv och energisk kvinna och hon har inte begränsat sin aktivitet till saker som angår endast hennes yrke.

Hon anses vara en auktoritet när det gäller lagfrågor för kvinnor och håller för närvarande på att förbereda en återblick på lagar som gäller hennes eget kön tillbaka till 8000 år f.kr. fram till nutiden. Hon har just avslutat ett arbete "Our State's leading Women och there Accomplishments" vilket kommer att publiceras tidigt i vår.

Intresserad som Miss Mollers är av kvinnofrågor, så är hon stolt över sin roll i kampen för kvinnlig rösträtt i Amerika. Det var hon som övertalade James M. Cox, när han var demokratisk presidentkandidat 1920, att sända tre personliga representanter till Tennessee, för att förmå dess lagstiftande församling att ratificera tillägget för kvinnlig rösträtt. Dessa tre män lyckades i sin mission och segern var vunnen.

Världsfreden har funnet en stark anhängare i Miss Moller. Det var hennes idé att arrangera ett fredsmöte på påskdagen, som fortfarande hålls varje år i hela USA.

Att våra landsmän i Chicago och särskilt våra damer önskar att bringa en hyllning till en kvinna som till sådan grad har ärat det svenska namnet är bara naturligt. Med detta har "America Daughters of Sweden", vår starkaste och mest representativa kvinnoorganisation, vars president Mrs Othelia Myhrman och vicepresident Mrs Fred Westberg beslutat att ordna en bankett för Miss Moller.

Forfarande 1939 var Bertha aktiv i fredsarbetet.

I den svenskamerikanska tidningen Vestkusten den 4 maj 1939 står det följande artikel:

Bertha Delin from Washington, DC. writes elsewhere in this issue about a trip through Virginia some days ago. Wherever she went, she heard expressions of anxiety, that the United States might be involved in a world war. The stereotype phrase, "I'll fight like sin if anyone tries to attack this country, but I'd sure hate to be sent across" - , and similar expressions were dinned into her ears...

I SSI (amerikanska sjukförsäkringssystemet) står hon som Bertha Delin, inom parentes Brita Christina Berglin. Bertha dog den 13 oktober 1951 i San Francisco (California death index, 1940-1997), men vad hon gjorde där vet jag inte för hon är begravd i Minnesota. Kanske på något politiskt eller juridiskt uppdrag. Står i dödindexet för Californien att hon kommer från "other country". I "Find a grave" finns hennes gravsten Bertha C Berglin död 1951 i Minnesota. Begravd på Scandinavian Cementery, Forest Lake, Washington County, Minnesota.

Foto på gravstenen från "Find a grave"

Kerstin Ellert